

Allò que el 1995 s'em

**Fèlix Pons,
Gabriel Cañellas,
Nadal Batle
i Simó Galmés.
El poder a Balears
durant una
dècada. El pòquer
d'asos. Quatre
personatges que
han desaparegut
durant el 1995.**

El 1995 s'ha emportat quatre personatges balears de primera línia. Han passat de ser indiscutits, i alguns temuts per molta gent, a retirar-se a un segon pla, o fins i tot a l'oblit en algun cas. Al llarg de molts anys han estat el pòquer del poder a les Illes. Ells són, per rigorós ordre cronològic de naixement: Gabriel Cañellas (Palma, 1941), Fèlix Pons (Palma, 1942), Simó Galmés (Manacor, 1943) i Nadal Batle (Felanitx, 1945).

Cada un d'aquests *asos* és un cas diferent. Realment no són un grup homogeni. Segurament tampoc no són una generació pròpiament dita, perquè poc o res tenen en comú. Però la seva desaparició de la primera línia assegura una nova època per a les balears, si més no perquè els seus substituïts no són, ni prop ferhi, persones amb el carisma, la decisió o el poder que ells han tengut.

Coincidències. La coincidència entre tots quatre personatges és, en primer lloc, cronològica: tots varen néixer a la primera meitat de la dècada dels 40, és a dir, tenen entre 51 i 56 anys. Són, per tant, persones joves, en l'edat en què poden donar més de si mateixos. A molts països del nostre entorn els líders es fan en aquestes edats. El pòquer ha estat víctima de les circumstàncies: un país que durant les dues darreres dècades ha viscut molt, i molt intensament. Tot s'ha tornat vell ràpidament. Fins i tot els que semblaven homes de ferro.

Un altre element comú és la seva personalitat, forta i decidida. Els quatre han portat endavant el seu propi codi de comportament que, en alguna ocasió, fins i tot ha xocat amb els sectors que tradicionalment els havien donat suport. Ells, de fet, han mantingut la forma de ser i actuar gairebé sempre inalterable. Els altres, i les circumstàncies, han anat canviant, però ells no.

La tercera, i darrera, coincidència és l'orfanat que deixen al seu darrere. Cap ni un dels quatre substituïts és comparable a ells. Segurament perquè l'època que han representat ha passat a la història.

Com seran les Balears sense el pòquer del poder? Per a l'escriptor Valentí Puig, la desaparició d'aquests quatre homes confirma la incapacitat de la societat illenca de crear veritables líders, en qualsevol àmbit de la vida: "jo no crec que aquestes desaparicions representin un gran canvi, la meua impressió és que això confirma la manca de líders que hi ha a la societat mallorquina. En certa manera Fèlix Pons i Gabriel Cañellas han estat líders. El que sí que és clar és el fet que tots quatre són gent jove, que s'ha retirat molt prest, massa prest diria jo".

Què deixa darrere seu un home que ha estat durant dotze anys president del Govern, com Gabriel Cañellas? L'escriptor pensa que poca

Portà: el pòquer esvaït

A
♥

♥
A

cosa: “tenia connotacions d'estil propi, però no tenia idees. Al seu darrere queda un to de veu, el túnel de Sóller... i una estupefacció de la dreta mallorquina, incompetent, en un país on la classe dirigent no vol tenir béns polítics, ni mitjans de comunicació, que li facin de portaveus o obres del seu pas per la vida pública”

Del controvertit rector de la UIB, Valentí Puig creu que “tenia una concepció fàustica de la universitat. Fàustica o felanitxera (Nadal Batle és de Felanitx, un poble mallorquí els naturals del qual tenen fama de tenir un caràcter especial), segons es vegi. Batle apostava pel xip i alhora per la tribu. Fomentava el mite independentista mentre a la UIB alguns mediocres prenién posicions. Ara comprenem que l'universalisme de la universitat no passa sempre per Portocolom... (el lloc on, diu Puig, els dirigents universitaris es reunien per gaudir del temps lliure).

Sense conèixer el cas de Simó Galmés, Valentí Puig prefereix passar directament a Fèlix Pons, l'únic del pòquer que li mereix unes paraules menys àcides: “tal vegada amb la seva desaparició mancarà un propòsit de no frivoltzar la política. En Fèlix Pons, per dir-ho d'alguna manera, era la garantia que l'esquerra fos de dretes. Segurament des dels vells senadors mauristes, ningú com Pons no havia arrufat les celles amb tanta experiència d'estat”.

A
♠

♠
A

Per a l'historiador i director de la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, Pere Fullana, la desaparició dels quatre líders deixa un cert sentit d'orfandat: “es produeix un element comú en la seva desaparició: cap no és substituït per figures comparables. Els elements correctors, de caràcter sociològic, que els han fet desaparèixer han preferit la incertesa del futur que seguir amb les mateixos líders, perquè la seva època ja és el passat”. Fullana pensa que el que s'ha produït és, de qualque manera “un factor d'equilibri, un element corrector de caràcter sociològic. Han caigut els paradigmes dels anys 80, una època marcada per la manca de crítica; això els va afavorir i ells, en nivells i àmbits diferents, són una mostra d'aquesta època”. No creu l'historiador que siguin ni un grup

ni una generació, sinó més aviat “són el fruit d'una conjuntura social, econòmica i política determinada i han caigut quan aquesta ha canviat”. La seva desaparició, creu Fullana, demostra que no eren tan líders com es pensava. “De fet han caigut perquè eren estàtues de fang, darrere l'aparent solidesa que se'ls suposava, la realitat mostra que eren molt fràgils, molt més del que semblaven”. Aquest historiador pensa que hi ha elements comuns en la seva desaparició: “El procés d'autocrítica comença a la Universitat —amb un moviment diguem-ne social d'oposició, encara que fos manipulada— i acabà per fer caure Nadal Batle. Galmés i Cañellas cauen, igualment, quan de dins el seus propis grups els fan caure. I Fèlix Pons pot ser perquè és conscient que la seva època ha passat, es deixa caure fruit de la reflexió i de l'autocrítica”.

El pòquer esvaït. Gabriel Cañellas va governar durant dotze anys Balears. Mai no va tenir una oposició interna, ni externa, prou important perquè s'hagués de preocupar. Les seves formes —demagògiques, populistes...— li serviren per guanyar elecció rere elecció. A poc a poc, com tots els líders, va anar creant una legió de damnificats. Quan esclata l'escàndol del túnel de Sóller i les portades del diaris de Madrid l'acusen, José María Aznar l'ha de

Qui era qui en el poder balear

Gabriel Cañellas Fons (Palma, 1941)

Advocat i polític. Va presidir durant dotze anys (1983-1995) el Govern de Balears. A causa de les acusacions de corrupció referides al tema del túnel de Sóller va ser obligat a dimitir pel seu cap José María Aznar. Era el juliol del 1995. El va substituir Cristòfol Soler. Amb Cañellas, el PP sempre havia estat una bassa d'oli. Ara el partit és una tempesta quasi contínua. L'ordre que havia instaurat s'ha trencat.

Simó Joan Galmés Cerdó (Manacor, 1943)

Executiu, va fer la seva carrera a la Banca March, on s'incorporà el 1957. Des del 1988 n'era vice-president. Segons informacions periodístiques va implicar la Banca en el negoci del cementiri privat de Bon Sossec, projecte en el qual s'enterraren quasi 8.000 milions. El setembre del 1995 va dimitir "per raons personals". Posteriorment ha estat apartat de la Banca March.

Fèlix Pons Irazazàbal (Palma, 1942)

Advocat i polític. Des del temps de la clandestinitat fou el cartell del socialisme balear. Ha estat diputat a Madrid i del Parlament balear. El 1983 va perdre davant Cañellas. El 1985 és nomenat ministre. El 1986, president de les Corts, càrrec que mantindrà fins la constitució del nou parlament. A les acaballes del 1985 anunciava la seva retirada. El substituirà com a cap de llista Teresa Riera.

Nadal Batle i Nicolau (Felanitx, 1945)

Catedràtic de matemàtiques. Arriba a Palma des de València el 1982. És elegit rector el mateix 1982, contra tot pronòstic. Durant tretze anys serà el rector i adquirirà una presència pública i una incidència social i política gens menyspreable. Des del 1993 té una forta oposició. El 94 anuncia eleccions, que es fan al juliol del 95, i no s'hi presenta. Els substitueix Llorenç Huguet.

sacrificar. Va ser el moment en què alguns dels seus l'ajudaren a caure. El *canellisme* sembla mort. La seva desaparició provoca una crisi constant dins el PP balear, que es manifesta dia a dia. El darrer episodi, les baralles per confeccionar les llistes electorals del 3 de març, un espectacle impensable en els bons temps de Cañellas.

Fèlix Pons, el referent. Fèlix Pons ha estat, des d'abans de la mort de Franco, el referent pel socialisme illenc. És el líder, el seu millor cartell i la persona de més prestigi que té el PSOE. Quan el 1995 anuncia la seva retirada per a després del 3 de març, el PSOE balear és conscient que s'inicia una nova etapa. La incertesa és total. No hi ha dirigents que el puguin substituir i, sobretot, perd l'esperança que Pons fos el cartell de les autonòmiques de l'any 1999.

Nadal Batle, el llarg de tretze anys, ha convertit el càrrec de rector en un objecte de desig per a molta gent. Ha demostrat que, des de la universitat, es pot tenir molta influència, és a dir, poder. La personal i personalista forma d'exercir el rectorat li creà molts enemics. Les seves excel·lents relacions amb el poder polític local -PP- i central -PSOE- li suscitaron moltes enveges. Diuen que fins i tot va aconsellar a Cañellas, i el president li va fer cas, el nom del substitut de M. Antònia Munar al capdavant de la Conselleria de Cultura i Educació.

Cert o no, el nombre de crítics no parava d'augmentar, mesclant-se enveges, crítiques raonables, agreujats... Els darrers tres anys fou objecte d'una cruel campanya de mitges veritats, mentides i insinuacions que el portaren a deixar el càrrec i convocar eleccions. El juliol de l'any 1995 Llorenç Huguet assumia el càrrec amb la manifesta voluntat de canviar la forma d'exercir el poder: el *batlisme* havia mort.

Simó Galmés és el menys conegut dels quatre, però no es queda enrere, quant a poder. Diuen els seus enemics que des del despatx de la Banca March va influir decisivament, per indicacions de la família March, en tota l'evolució política balear de la darrera dècada. La seva insistència en el tema del cementiri privat de Bon Sossec -on informacions periodístiques asseguruen que la Banca March hi va "enterrar" 8.000 milions de pessetes- i l'escàndol financer i polític que ha provocat aquest projecte, el feren dimitir "per raons personals" el setembre del 95. Poc després era apartat de la Banca March.

Són quatre homes molt diferents, pràcticament sense res més en comú que el fet que han estat al poder a Balears durant gairebé tota la dècada dels 80 i principis dels 90. Ells constitueixen tota una simbologia de poder. Són el pòquer esvaït.

Miquel Payeras